

Економічні науки

Коваленко Д. І.

к.е.н., доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну,

Костюк В. О.

студент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Київського національного університету технологій та дизайну,

Kovalenko D. I.

k.e.n.,

associate professor of department of finances and financially and economic security
Kyiv National University of Technologies and Design,

Kostyuk V. O.

a student of department of finances and financially and economic security
Kyiv National University of Technologies and Design

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМТЦВА ЯК КОМПЛЕКС ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ЗАХОДІВ

FINANCIAL SAFETY OF PIDPRIEMTSVA AS COMPLEX ORGANIZATIONALLY AND ADMINISTRATIVE MEASURES

У статті розглянуто теоретичне-методичне обґрунтування фінансової безпеки як системи організаційно-управлінських заходів на підприємстві.

Ключові слова: фінансова безпека на підприємстві, система фінансової безпеки, підсистеми фінансової безпеки, модель безпеки.

In the article the theoretical and methodical ground of financial safety as systems is considered organizationally and administrative measures on an enterprise.

Keywords: financial safety is on an enterprise, system of financial safety, subsystem of financial safety, model of safety.

Постановка проблеми. У сучасних умовах нестабільності ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності в значній мірі залежить від надійної, якісної та ґрунтовної системи фінансової безпеки підприємства. Нагальна потреба у вивченні та розвитку питання фінансової безпеки підприємства виникла з переходом України до ринкової економіки і на сьогоднішній день є актуальною. Наукові дослідження доводять, що всі вітчизняні суб'єкти господарювання вимагають обґрунтованої та виваженої методики оцінки й управління фінансовою безпекою підприємства. Це обумовлено високим рівнем конкуренції, необхідністю постійної адаптації організаційно-економічного механізму управління підприємством до сучасних умов господарювання та досить великою кількістю в Україні збиткових і збанкрутілих підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання фінансової безпеки перебувають в центрі уваги науковців але ґрунтовно досліджувались у численних наукових роботах провідних вітчизняних і зарубіжних вчених [1-7].: Барановський О.І.,Бланк І.А.,Горячева І.С.,Гринюк Н.А., Єрмошенко М.М.,Кириченко О.А., Красюк О.Б.

Отже, питання забезпечення безпеки держави та окремих її складових на сьогоднішній день є надзвичайно актуальним. І якщо раніше наукова думка зосереджувала свою увагу виключно на економічній безпеці, то сьогодні все більше науковців наголошують на необхідності створення фінансової безпеки, як окремого елемента системи економічної безпеки, що має відповідати за безпеку саме сфери фінансових відносин.

Мета дослідження – виявлення специфічних особливостей фінансової безпеки та розвиток теоретичних засад фінансової безпеки підприємства.

Основні результати дослідження. Питання фінансової безпеки є системними, оскільки стосуються і пов'язують окремі країни, регіони, господарюючі суб'єкти, політику, економіку, фінанси тощо.

Система фінансової безпеки підприємства – це комплекс організаційно-управлінських, режимних, технічних, профілактичних и пропагандистських заходів, спрямованих на кількісну реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Забезпечення фінансової безпеки підприємства вимагає створення на підприємстві власної системи безпеки. Даючи характеристику системи фінансової безпеки підприємства, слід спочатку визначити деякі методологічні положення (рис 1):

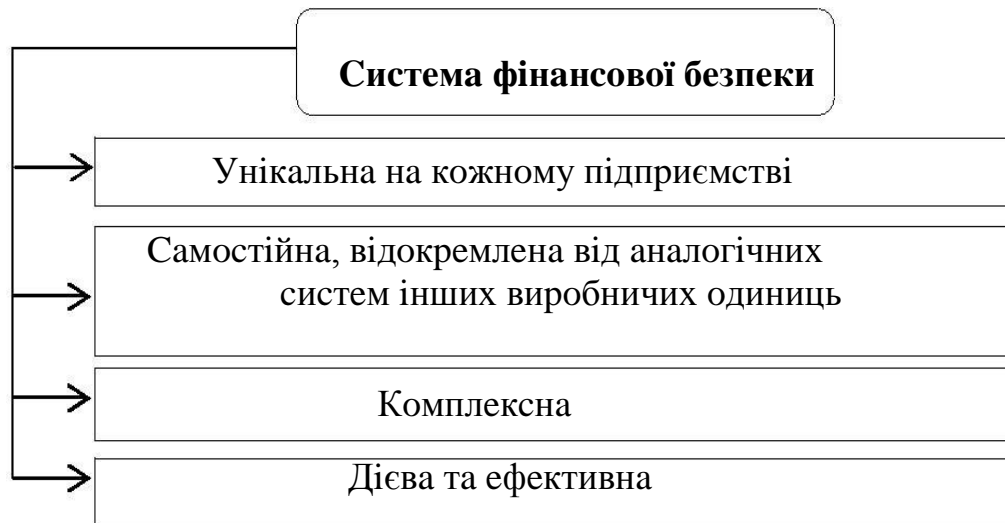

Рис. 1 Характеристика системи фінансової безпеки підприємства

Система фінансової безпеки підприємства не може бути шаблонною.

Вона має бути унікальною на кожному підприємстві, оскільки залежить від особливостей кожного підприємства (рівня розвитку, структури, величини, виробничого потенціалу та ефективності його використання, напряму

діяльності, кваліфікації кадрів, виробничої дисципліни, конкурентного середовища, місця розташування, ризикованості виробництва, наявності секретних матеріалів та ступеня їх секретності тощо).

Система безпеки підприємства повинна бути самостійною, відокремленою від аналогічних систем інших виробничих одиниць. Але її відокремленість відносна. Багато завдань, які постають перед системою безпеки підприємства, не можуть бути виконані самостійно, без необхідних рішень, що приймаються на більш високому рівні, передусім державному.

Система безпеки підприємства бути комплексною. Лише комплексність системи фінансової безпеки може забезпечити відповідну надійність безпеки підприємства.

Але основним положенням є дієвість та ефективність фінансової безпеки, оскільки унікальність, самостійність та комплексність системи фінансової безпеки не дає жодної гарантії, що ця система буде діяти, окрім того, діяти ефективно.

Створення системи безпеки підприємства та організація її успішного функціонування повинні ґрунтуватись на методологічних основах наукової теорії безпеки. Повинні бути визначені цілі системи безпеки підприємства: що необхідно здійснити, чого слід досягти; які завдання необхідно вирішити для досягнення поставлених цілей; які основні функції системи безпеки підприємства – визначити коло діяльності цієї системи.

Метою створення системи безпеки є своєчасне виявлення та запобігання як зовнішнім, так і внутрішнім небезпекам та загрозам, забезпечення захищеності діяльності підприємства та досягнення ним цілей бізнесу.

Досягти поставлених цілей можна за допомогою вирішення цілого комплексу завдань. До найбільш значних можна віднести:

- виявлення реальних та прогнозування потенційних небезпек та загроз;
- знаходження способів запобігання їм, послаблення або ліквідації

наслідків їх дії;

- знаходження сил і засобів, необхідних для забезпечення безпеки підприємства;

- організація взаємодії з правоохоронними та контролюючими органами з метою запобігання та припинення правопорушень, спрямованих проти інтересів підприємства;

- створення власної служби безпеки підприємства, що відповідає виявленим небезпекам та загрозам тощо.

Система безпеки підприємства покликана виконувати певні функції.

До найбільш значних з них слід віднести:

- прогнозування, виявлення, попередження, послаблення небезпек та загроз;

- забезпечення захищеності діяльності підприємства та його персоналу, збереження його майна;

- створення сприятливого конкурентного середовища;

- ліквідація наслідків нанесеної шкоди тощо.

Система фінансової безпеки підприємства будується на певних принципах. Найважливіші з них:

- комплексність або системність – передбачає створення такої системи безпеки, яка забезпечить захищеність підприємства, його майна, персоналу, інформації. Різних сфер діяльності від будь-яких небезпек та загроз, непередбачуваних обставин;

- пріоритет заходів попередження (вчасність) – система безпеки повинна бути побудована таким чином, щоб вона могла на ранніх стадіях виявляти різноманітні деструктивні фактори, вживати заходи щодо попередження їх шкідливого впливу та нанесення збитків підприємству.

Реалізація даного принципу економічно вигідніша, ніж усунення завданої шкоди:

– безперервність – система безпеки повинна бути побудована таким чином, щоб вона діяла, постійно захищаючи інтереси підприємства в умовах ризику;

– законність – вся робота із забезпечення безпеки підприємства повинна здійснюватись на основі чинного законодавства та не суперечити йому;

– плановість – дозволяє кожному учаснику процесу діяти логічно, послідовно, чітко виконуючи покладені на нього обов'язки та вирішуючи поставлені перед ним завдання;

– економність – витрати на забезпечення системи безпеки повинні бути оптимальними та не перевищувати той рівень, при якому втрачається економічна доцільність їх застосування;

– взаємодія – для забезпечення безпеки підприємства необхідно, щоб зусилля всіх осіб, що її забезпечують були скоординованими;

– компетентність – питанням забезпечення безпеки підприємства повинні займатись професіонали, що знають суть проблеми, вміють вчасно оцінити ситуацію та прийняти правильне рішення;

– поєднання гласності та конфіденційності – система основних заходів безпеки повинна бути відома всім співробітникам підприємства, з метою забезпечення безпеки її вимоги повинні виконуватись.

– поєднання гласності та конфіденційності – система основних заходів безпеки повинна бути відома всім співробітникам підприємства, з метою забезпечення безпеки її вимоги повинні виконуватись.

Складовими елементами системи фінансової безпеки є об'єкт та суб'єкт фінансової безпеки, механізм забезпечення безпеки, а також практичні дії щодо забезпечення безпеки (рис. 2).

Об'єктом безпеки виступає все те, на що спрямовані зусилля щодо забезпечення фінансової безпеки (різні сфери діяльності підприємства, показники, фінансові ресурси тощо).

Суб'єктами фінансової безпеки підприємства є ті особи, підрозділи, служби, органи, відомства, установи, що безпосередньо займаються

забезпеченням фінансової безпеки.

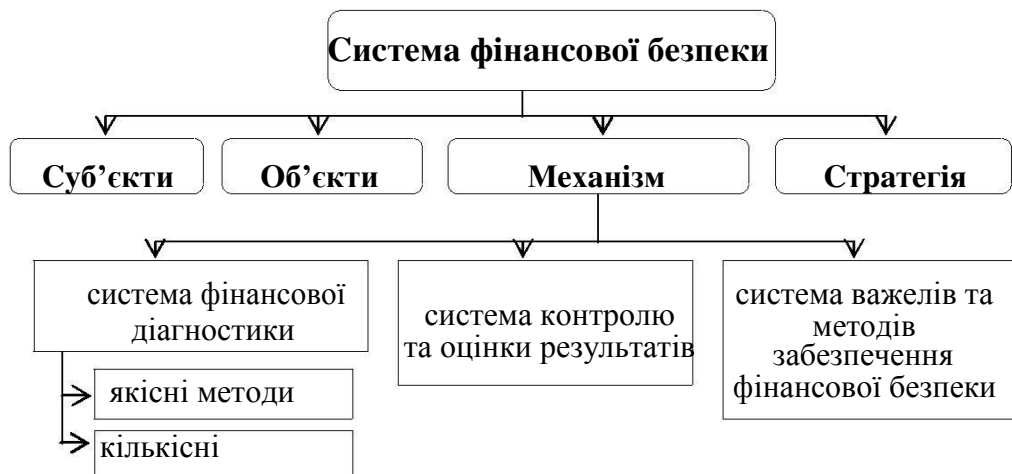

Рис. 2. Складові системи фінансової безпеки підприємства

Наявність сформованої системи ще не забезпечує ефективність її діяльності, так як необхідно мати напрям, у якому дана система повинна рухатись – саме таким напрямом і є політика фінансової безпеки. Під політикою фінансової безпеки підприємства слід розуміти систему поглядів, рішень, дій в галузі фінансової безпеки, що створюють умови, сприятливе середовище для досягнення цілей бізнесу.

Окрім політики фінансової безпеки, що являє собою узагальнену ціль її існування, виділяють ще стратегію. Під стратегією фінансової безпеки розуміють сукупність найбільш важливих рішень, направлених на забезпечення програмного рівня фінансової безпеки функціонування підприємства.

Стратегії фінансової безпеки за своїм змістом бувають різноманітними.

Можна виокремити три типи:

– стратегія, пов'язана з необхідністю раптового реагування на загрози, що виникають. Тобто в даному випадку діє принцип «загроза-відбиття».

Створені для рішення цього завдання підрозділи, служби, виділені сили та засоби можуть послабити або запобігти дії загрози, але може виникнути

ситуація, коли підприємству буде завдана шкода;

– стратегія, орієнтована на прогнозування, завчасне виявлення небезпек та загроз, цілеспрямоване дослідження економічної ситуації як всередині підприємства, так і в оточуючому його середовищі. Виділені для рішення такого завдання спеціалісти, сформовані підрозділи та служби безпеки створюють можливість свідомо і цілеспрямовано проводити роботу з формування сприятливих умов для підприємницької діяльності;

– стратегія, направлена на відшкодування нанесених збитків. Така стратегія може вважатись доцільною лише тоді, коли збитки можна відшкодувати, або коли немає можливості здійснити стратегію першого та другого типів [6].

Однією з ключових складових системи фінансової безпеки підприємства є підсистема фінансової діагностики. Саме від її ефективності, своєчасності наданої інформації, буде залежати фінансова безпека підприємства. На цю підсистему покладені функції прогнозування настання кризи, оцінка ймовірності банкрутства підприємства в перспективі, визначення масштабів кризи, а також причин, що лежать у його основі.

Мета даної підсистеми - вчасно інформувати про можливі проблемні місця в роботі підприємства, а також оцінювати ступінь погрози. Центральною підсистемою, ядром фінансової безпеки підприємства є підсистема фінансових важелів і методів. Її метою є усунення кризових явищ і процесів, причин, що їх викликали, а також забезпечення ефективної діяльності підприємства. Задачі підсистеми: вибір оптимальної стратегії підприємства й інструментарію її реалізації; нейтралізація кризових явищ; усунення причин криз; усунення наслідків кризи.

Інструментарій, який має забезпечити ефективне виконання системою поставлених перед нею функцій, можна розділити на дві групи: фінансові методи – управління прибутком, витратами, капіталом, фінансовий облік,

фінансовий аналіз, фінансове планування, фінансове регулювання, страхування тощо; фінансові важелі – прибуток, доход, фінансові санкції, дивіденди, ціна, фінансове стимулювання, заробітна плата та інші.

Заключною підсистемою, що необхідна для забезпечення фінансової безпеки підприємств є підсистема контролю та оцінки результатів. Саме контроль є тією ланкою, що має пов'язати між собою усі пропоновані нами вище складові.

Мета підсистеми – контроль за належним виконанням своїх функцій іншими підсистемами фінансової безпеки і достовірна оцінка результативності й ефективності їх діяльності [8].

Висновки. Отже, на сучасному етапі розвитку українських підприємств першочерговим завданням менеджменту є формування дієвої системи фінансової безпеки підприємств. Адже, підприємствам набагато легше боротись з причинами майбутніх проблем, аніж із самим банкрутством як їх наслідком. Для цього необхідно створити на підприємстві такі умови, що зводили б ризик настання глобальних криз та банкрутства до мінімуму.

Одним із варіантів вирішення даної проблеми є створення на підприємстві системи фінансової безпеки, що має охоплювати питання діагностики, вибору оптимальних фінансових важелів та методів, а також обов'язковий контроль за фінансовою діяльністю підприємства. Забезпечення фінансової безпеки підприємства дозволить не лише підвищити захищеність підприємства від внутрішніх і зовнішніх ризиків, а і підвищить ефективність його діяльності в цілому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановський О.І. Фінансова безпека: [монографія] / Олександр Іванович Барановський. - Інститут економічного прогнозування. - К.: Фенікс,

1999. - 338 с.

3. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. - К.: Эльга, Ника-Центр, 2004.- 784 с.

4. Горячева К.С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К.С. Горячева // Економіст. - 2003. - № 8. - С. 65-67.

5. Гринюк Н.А. Управління фінансовою безпекою підприємства у процесі його реструктуризації / Н.А. Гринюк //Проблеми науки. - 2008. - № 9. - С. 19-23.

6. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / Микола Миколайович Єрмошенко. - Київський національний торговельно-економічний ун-т. - К.: Видавничий центр КНТЕУ, 2001. - 310 с.

7. Кириченко О.А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах фінансової кризи /

О.А. Кириченко // Финансовые рынки и ценные бумаги, 2009. - №16. - 2009. - С. 22-28.

8. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. - 2008. - № 1(1). - С. 86-97.

9. Кузенко Т.Б. Управление финансовой безопасностью на предприятии / Т.Б. Кузенко, В.В. Прохорова, Н.В. Саблина // Бизнес Информ. - 2007. - № 12 (1). - С. 27-29.

10. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: [монографія] / О.М. Ляшенко. - Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2011. - 400 с.